

18.5.2011

Kehitysvaikutuksia - vuoden 2008 liikekumppanuustukihakemusten ensimmäinen seurantaraportointi

Tiivistelmä

Raportoinnin kohteena oli 53 yritystä, joille maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1 269 787,20 euroa. 53 hankkeesta 5 oli aiempien hankkeiden jatkohakemuksia¹. Tässä raportoidaan pääasiassa vuonna 2008 ensimmäisen liikekumppanuustukihakemuksensa jättäneistä 48 yrityksestä. Siltä osin kuin jatkohankkeista on tietoa, joita ei ole raportoitu aikaisemmin, niistä mainitaan. 12 yritystä on investoinut yhteensä vähintään 4 361 000.

Seurantaraportoinnin perusteella 25 hanketta 48 hankkeesta (52 %) oli onnistunut hyvin. Osa hankkeista oli vielä raportointivaiheessa keskeneräisiä, mutta etenivät suunnitelman mukaan². Ensimmäisenä vuonna (2009) onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 26 (54 %), toisena (2010) 25 (52 %). Osassa hankkeista onnistuminen ei ole vielä varmaa; kuudesta hankkeesta puolia oli lykätty, ja puolet oli kesken. Keskeneräisistä kaksi ilmoitti että neuvottelut toiminnan käynnistämiseksi aloitetaan uudestaan vuonna 2011, ja osalla vielä epävarmoista hankkeista oli kuitenkin yhteisyrityksen perustaminen suunnitelmassa.

Osassa hankkeista taantuma oli joko hidastanut hankkeen onnistumista tai johtanut jopa keskeyttämiseen, toisaalta osa ensimmäisenä vuonna epävarmoista hankkeista oli myöhemmin muuttunut onnistuneiksi. Hankkeensa arvioi jo tässä vaiheessa eriasteisesti tuottavaksi 26 yritystä, tosin muutama tuottava hanke oli jouduttu keskeyttämään muista syistä³. Lisäksi suuremmalla osalla yrityksiä (10) on vakaa usko siihen, että hankkeet tulevat olemaan tuottavia tulevaisuudessa.

48 hankkeesta 28 yritystä raportoi hankkeen positiivisista työllistämisaikutuksista. Suoraan ja epäsuoraan on työllistetty yhteensä noin 822 henkilöä. Työpaikoista uusia oli 261 kpl. Uusia työpaikkoja on syntynyt keskimäärin 9 per yritys, mikä on huomattavasti vähemmän verrattuna vuoden 2007 hankkeiden työllistämisaikutuksiin⁴. Muutama yritys arvioi työllistävänsä muutaman vuoden sisällä enemmän, mikä parantaisi hankkeiden kokonaistyöllistämisaikutuksia.

Naistyöntekijöiden määrä on 105, eli 12,8 % työpaikoista 16 yrityksessä. Useampi yritys on kuitenkin raportoinut joko vaikuttaneensa positiivisesti naisten työllistymiseen tai työoloihin tai raportoinut hankkeen suotuisasta vaikutuksesta sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa on kooste yritysten ilmoittamista kehitysvaikutuksista.

¹ Kaksi jatkohakemushankkeista on vuoden 2006 hankkeiden jatkohakemuksia, ja kolme vuoden 2007 hankkeita, joista on raportoitu vuoden 2006 ja 2007 kehitysvaikutusraportoinnissa.

² Hankkeet raportoivat seuraavan kerran vuoden 2011 syksyllä, jolloin saadaan tietää, miten projektit ovat edenneet.

³ Muun muassa taloudellisen taantuman aiheuttaman rahoitusvajeen takia, tai koska sopivaa partneria ei löytynyt.

⁴ Vuonna 2007 raportoinnin perusteella yritykset olivat työllistäneet noin 30 henkilöä per yritys, kts. OR-3/2010, Liite 5.

18.5.2011

Kehitysvaikutuksia	%
teknologian ja tietotaidon siirto	69 %
koulutus	60 %
sosiaaliset vaikutukset	54 %
yleinen infrastruktuuri	37,5 %
markkinat ja rakenne	69 %
ympäristövaikutukset	56 %

Teknologian ja tietotaidon siirron osuus on pienentynyt hieman verrattuna vuoden 2007 hankkeisiin, jolloin 75 % yrityksistä raportoi teknologian ja tietotaidon siirrosta. Tosin on huomattava, että osa hankkeista, jotka eivät raportoineet teknologian ja tietotaidon siirrosta, olivat vielä käynnistysvaiheessa.

Lähes 60 % hankkeista on sisältänyt koulutusta. Työssä oppimista on esiintynyt eniten. Myös erityisiä koulutusohjelmia ja projektijohdon koulutusta oli tuotettu useassa hankkeessa.

25 yrityksestä, jotka raportoivat positiivisista työllistämisaikutuksista, 20 yrityksessä maksetaan keskimääräistä parempia palkkoja, mikä on useimmin esiintyvä sosiaalinen vaikutus. Muut sosiaaliset vaikutukset olivat keskitasoa.

Suuri osuus yrityksistä raportoi kohdemaan markkinoihin ja niiden rakenteisiin kohdistuneista kehitysvaikutuksista. Useimmin ilmoitettuja kehitysvaikutuksia ovat mm. parantunut tuotteiden laatu ja kilpailun vahvistuminen.

28 yritystä eli 56 % raportoi hankkeen muista ympäristövaikutuksista. Merkittävimpiä muita ympäristövaikutuksia olivat suomalaisessa emoyhtiössä lisääntynyt tietoisuus kansainvälisistä sosiaalisista ja ympäristöstandardeista⁵, sekä standardit täyttävät paremmat käytännöt sosiaalisissa ja ympäristöasioissa joko kohdemaan etabloidussa yrityksessä tai partnerin yrityksessä. Myös energiatehokkaiden menetelmien ja ympäristöystävällisten raaka-aineiden käytön lisääntymisestä raportoitiin.

Ensisijaisesti tuontihankkeiksi rekisteröityjä hankkeita oli kahdeksan. Näistä kolme hanketta oli onnistuneita ja raportoi aloittaneensa tuonnin. Näiden lisäksi kuudessa hankkeessa oli aloitettu tuonti, eli kaikkiaan yhdeksän hanketta raportoi tuontia. 62,5 % tuontia raportoivista hankkeista on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia, ja valtaosassa hankkeista alihankintasuhde on johtanut alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvuun sekä tuotteiden korkeampaan laatuun.

Vaikka yksikään hanke ei ollut hakenut tukea ympäristöteknologian pilotointiin, seitsemässä hankkeessa pilotoitiin suomalaista ympäristöteknologiaa kohdemaassa. Näistä seitsemästä hankkeesta kaksi oli hyvin onnistuneita, kolme oli onnistunut osittain, ja kaksi ei kovin onnistunut. Yhteen epäonnistumiseen oli syynä se, että tarvittavaa rahoitusta ei saatu kerättyä.

⁵ Vuoden 2007 hankkeiden raportoinnissa lisääntynyt tietoisuus kansainvälisistä sosiaalisista ja ympäristöstandardeista lukeutui myös merkittävimpiin ympäristövaikutuksiin. Syynä voi mahdollisesti olla se, että useat liikekumppanuustuen hakijat ovat PK-yrityksiä, joilla ei välttämättä ole entuudestaan kansainvälistä kokemusta eikä siten tietoutta kansainvälisestä lainsäädännöstä ja standardeista. Tämän varmentaminen vaatisi kuitenkin enemmän tutkimusta.

18.5.2011

1. Kehitysvaikutuksia - vuoden 2008 liikekumppanuustukihakemukset

Tässä raportissa on kuvattu vuonna 2008 myönnettyjen liikekumppanuustukien kohteina olleiden projektien toteutus perustuen yritysten seurantaraporteissa antamiin tietoihin.

Seurantaraporttikaavakkeet (seurantaraportti I) on toimitettu yrityksille kesällä 2010.

2. Liikekumppanuustukihankkeiden toteutuksen seuranta

Liikekumppanuustuen saajat raportoivat operaattorille seuraavasti:

- Loppuraportti maksatuspyynnön yhteydessä (viimeistään syyskuussa seuraavana vuotena siitä, kun hakemus on käsitelty operaattorin tukikomiteassa), tässä tapauksessa vuoden 2009 lopulla,
- Seurantaraportti I (loppuraporttia seuraavana vuonna), tässä tapauksessa vuoden 2010 lopulla⁶, sekä
- Seurantaraportti II (ensimmäistä seurantaraporttia seuraavana vuonna). Tässä tapauksessa seurantaraporttia II ei ole vielä kerätty; raportointi tapahtuu vuoden 2011 lopulla.

Raportointivelvollisuus on syntynyt tuen saajalle tuen saajan ja operaattorin välillä tehdyn sopimuksen mukaisesti. Jos tuen saaja ei ole täyttänyt raportointivaatimuksia, on operaattorilla ollut oikeus vaatia liikekumppanuustuen takaisinmaksua. Ne tuen saajat, jolle ei ole suoritettu maksatusta, eivät ole raportointivelvollisia.

Seurantaraportointi perustuu asiakkaiden seurantalomakkeissa antamiin tietoihin ja niissä esitetyt asiat ovat näin ollen heidän subjektiivisia mielipiteitään hankkeen toteutuksesta. Epäselvissä tapauksissa ollaan oltu asiakkaaseen myös puhelinyhteydessä. Kaikkia annettuja tietoja ei ole kuitenkaan erikseen tarkistettu.

Hankkeet rekisteröidään niiden pääasiallisen tavoitteen mukaan; esimerkiksi hankkeessa, jossa tavoitteina on sekä yhteisyrityksen perustaminen, ympäristöteknologian pilotointi että paikallisen työvoiman kouluttaminen, hanke rekisteröidään yhteisyrityshankkeeksi. Monissa hankkeissa kuitenkin tehdään useampia toimintoja, ja seurannassa hankkeen onnistumista arvioidaan kokonaisvaltaisesti myös muiden tavoitteiden osalta. Mikäli siis hankkeessa on tehty tai tehdään useampia toimintoja, seurantaraportoinnissa hankkeesta raportoidaan useammassa kuin yhdessä kohdassa.

Samaa raportointipohjaa käytetään niin suuryritysten investointihankkeisiin, alihankintahankkeisiin kuin pieniin kehityskaatuontihankkeisiin. Jos seurantaraportoinnissa on jätetty vastaamatta joihinkin kohtiin, tai on vastattu että ei ole ollut vaikutusta, ei tilanne välttämättä kuitenkaan ole tämä. Vaikuttaa siltä, että yritysten on välillä hankalaa ymmärtää, miten tulisi vastata esim. investointeihin, sosiaalisiin vaikutuksiin tai työllistämiseen liittyviin kysymyksiin. Joskus saman hankkeen vastauksista on mahdollista tehdä kaksi täysin vastakkaista johtopäätöstä, riippuen mitä osaa seurantaraportista lukee. Selvissä

---

⁶ Vuoden 2007 hankkeet raportoivat samaan aikaan viimeisen kerran (seurantaraportti II).

18.5.2011

väärinymmärryksissä on asiakkaaseen oltu yhteydessä, jotta on voitu korjata vastaus oikeanlaiseksi. Seurantaraporttia kehitetään edelleen, jotta näiltä ongelmilta voitaisiin välttyä.

Tässä esitetyt tulokset ovat siis vuonna 2008 liikekumppanuustukea saaneilta yrityksiltä heidän hankkeidensa vuoden 2010 syksyyn mennessä saavutetuista vaikutuksista, heidän itsensä raportoiman mukaisesti.

3. Myönnettyjen liikekumppanuustukihankkeiden kehitysvaikutuksia

Vuonna 2008 tukikomiteassa käsiteltiin 99 hankehakemusta ja 68:lle myönnettiin tukea yhteensä 3.598.347,10 euroa. 15 tuen saajaa ei pyytänyt maksatusta ja näin ollen raportointivaade seurantaraportoinnin osalta koski vain 53 liikekumppanuustuen saajaa. 53 maksatusta pyytäneestä hankkeesta 5 oli aikaisempien hankkeiden jatkohakemuksia, ja näin ollen hanketuloksista raportoidessa käytetään hankemääränä 48. Näille 48 yrityksille maksettiin liikekumppanuustukea yhteensä 1.122 328,14 euroa⁷. Vuonna 2010 lähetettiin kyseisille 48:lle vuoden 2008 tuen saajalle ensimmäinen seurantaraportointikaavake. Vuonna 2011 lähetetään toinen raportointikaavake, joka samalla on viimeinen.

Nämä 48 yritystä raportoivat etabloitumisestaan⁸ operaattorille liitteessä 1 olevan taulukon mukaisesti. Hankkeet, joiden tilanne on ennallaan, eli muutosta edellisestä vuodesta seuraavaan vuoteen ei ole tapahtunut, ovat samassa taulukon kohdassa kuin edellisenä vuotena. Jos muutosta on tapahtunut huonompaan, edellisen vuoden raportointiluokituksen alle on lisätty uusi rivi ja hanke siirretty sille. Mikäli on syntynyt muutosta parempaan, hanke on siirretty ylös jo olemassa olevien hankkeiden luokitukseen.

Vuonna 2010 tehdyn ensimmäisen seurantaraportoinnin perusteella 25 hanketta 48 hankkeesta on kahden vuoden jälkeen hyvissä voimissa. Ensimmäisenä vuonna onnistuneiksi arvioitujen määrä oli 26 (54 %), ja toisena siis 25 (52 %).

Taulukko 1. Vuoden 2008 hankkeitten (48) tilanne vuonna 2010.

2008 LKT-hankkeet	kpl	%
Onnistuneet	25	52 %
Kesken tai lykätty ⁹	6	13 %
Ei onnistuneet	17	35 %
Yhteensä	48	100 %

Onnistuneiden hankkeiden lisäksi osa hankkeista ei ole vielä päässyt kunnolla käyntiin; tämän vuoden seurantaraportin perusteella kesken on kolme hanketta. Näistä keskeneräisistä kaksi ilmoitti että neuvottelut toiminnan käynnistämiseksi aloitetaan uudestaan vuonna 2011. Tämä nostaisi onnistuneiden

⁷ Liikekumppanuustukea maksettiin vuonna 2008 kaikkiaan 1.269 787,20 euroa, josta jatkohankkeiden osuus oli 147 459,06 euroa.

⁸ Etabloituminen tarkoittaa tässä kaikkia pitkäaikaisen liikekumppanuuden muotoja eli yhteisyritys, tytäryhtiö, pitkäaikainen osto- tai alihankintasopimus, huoltoyritys, franchise- ja lisensiointisopimus, suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi jne.

⁹ ”Hanke kesken” tarkoittaa että kaikkia selvitystyöitä ei ole vielä toteutettu ja ”hanke lykätty” että selvitystyöt ovat valmiit mutta päätöstä etabloitumisesta ei vielä ole tehty.

18.5.2011

osuuden 56 %:iin. Tämän lisäksi hankettaan on lykännyt kolme yhtiötä, mutta hankkeet saattavat toteutua tulevaisuudessa¹⁰.

Taulukko 2. Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto (suunniteltu sekä toteutunut)

Pitkäaikaisen liikekumppanuuden muoto	kpl	%	%
Tytäryritys tai yhteisyritys (perustettu)	14 ¹¹	29,17 %	29,17 %
Tytäryritys tai yhteisyritys (ei perustettu)	13	27,08 %	
Alihankinta (aloitettu)	2+10	4,17 %	25,00 %
Alihankinta (ei aloitettu)	3	6,25 %	
Huolto ym. (toteutunut)	1+1	2,08 %	4,17 %
Huolto ym. (ei toteutunut)	2	4,17 %	
Lisäarvoinen kehitysmaatuonti (aloitettu)	3+6	6,25 %	18,75 %
Lisäarvoinen kehitysmaatuonti (ei aloitettu)	4	8,33 %	
Muu (toteutunut) ¹²	5	10,42 %	10,42 %
Muu (ei toteutunut)	1	2,08 %	
Yhteensä	48+17¹³	100 %	87,51 %

Taulukossa ovat sekä hankkeiden ensisijaiset että muut tavoitteet. Useassa hankkeessa tehtiin lopulta muutakin, kuin mitä oli alun perin suunniteltu tehtävän ja mihin oli haettu tukea. Yrityksiltä kysyttiin myös arvioita hankkeiden tuottavuudesta. Hankkeensa arvioi kohtalaisen tuottavaksi 15 yritystä, tuottavaksi 10 yritystä ja erittäin tuottavaksi 1 yritys. Kolme hanketta arvioitiin ”erittäin ei-tuottaviksi” ja 9 hanketta ei tuottaviksi. Yhdeksän yritystä ilmoitti, että hankkeen tuottavuutta ei voida arvioida. Tämän lisäksi yksi jätti vastaamatta tähän kohtaan.

Seurantaraportoinnissa 12 yritystä raportoi investoinneista kohdemaahan: joskin yksi yrityksistä ei ilmoittanut raportissaan investointien kokonaismäärää. Yhteensä yritykset olivat investoineet 4 361 000 euroa. Investoinneista raportoineista 12 hankkeista 9 on aikaisemmin mainittuja onnistuneita, toiminnassa olevia hankkeita, yksi on lopettanut hankkeensa (vuonna 2009) rahoituksen puutteen vuoksi. Yhtä hanketta on lykätty, ja yksi on keskeneräinen, mutta jatkuu mahdollisesti vuonna 2011.

Investoinneista raportoineista hankkeista kolme raportoi myös toimintojensa olevan jonkin verran tuottavia, kaksi hankkeista oli tuottavia, ja yksi raportoi toimintojensa olevan erittäin tuottavia. Viisi hanketta raportoi, että hanke ei ole tuottava tällä hetkellä. Näistä neljä arvioivat, että hanke on tuottava tulevaisuudessa joko todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti, ja yksi arvioi, että hankkeella on kohtalaiset mahdollisuudet olla tuottava tulevaisuudessa.

Hankkeen positiivisista työllistämisaikutuksista raportoi 25 yritystä eli 52 % hankkeista. Raportoinnin mukaan hankkeet työllistivät yhteensä suoraan 822 henkilöä. Näistä 261 oli uusia työpaikkoja. Lisäksi epäsuorasti luotuja työpaikkoja oli yritysten omien arvioiden mukaan noin 1342.

¹⁰ Osassa tapauksia taloudellinen taantuma oli viivästyttänyt hankkeen etenemistä, eikä jatkosta ollut varmuutta.

¹¹ Yksi yhteisyrityshanke on lopetettu, koska paikallista rahoitusta ei onnistuttu saamaan.

¹² Muu sisältää kolme koulutushanketta, turismihankkeen ja sosiaaliseen asuntotuotantoon keskittyvän hankkeen.

¹³ 17 hankkeessa onnistuttiin päättävöitteen lisäksi jollain muullakin osa-alueella, esimerkiksi moni yhteisyrityshanke oli aloittanut myös alihankinnan.

18.5.2011

Liikekumppanuustukihakemusta tehdessään nämä yritykset olivat arvioineet työllistävänsä suoraan noin 648 henkeä, ja epäsuoraan 458 henkeä. Työpaikkoja tarjonneista hankkeista 15 on edelleen hyvissä voimissa ja kuusi hankkeista on kesken, joten niiden tarjoamien työpaikkojen määrä saattaa kasvaa tulevaisuudessa. Ainakin 19 tällä hetkellä työllistävästä yrityksistä arvioi työllistävänsä nykyistä enemmän ihmisiä seuraavan kahden vuoden aikana. Myös kuusi sellaista yritystä, jotka eivät tällä hetkellä työllistä ketään, arvioivat työllistävänsä ihmisiä kahden vuoden kuluessa.

Edellä mainituista yrityksistä kaksi, jotka ilmoittivat työllistäneensä yhteensä 13 henkilöä, ovat lopettaneet hankkeensa. Raporttien perusteella ei kuitenkaan pystytä sanomaan, ovatko hankkeiden luomat työpaikat kohdemaassa säilyneet. Kahta työllistämistä raportoineista hankkeista on lykätty. Toinen lykätystä hankkeista suunnittelee toiminnan aloittamista uudelleen vuonna 2011.

Kolme toiminnassa olevaa ei ilmoita työllistamisestä lainkaan. Nämä kolme hanketta koostuvat yhdestä tuontihankkeesta, yhdestä yhteisyrityshankkeesta, johon liittyy tietotaidon siirtämistä kohdemaahan, sekä yhdestä teknologian ja muun osaamisen siirtoon tähtäävästä koulutushankkeesta. Koulutushankkeessa koulutettiin partnerin henkilökuntaa, eikä tavoitteena ollut uusien työpaikkojen synnyttäminen. Tuonti-hanke puolestaan ilmoittaa, että vaikka työllistämisaikavälillä on ollut, heillä ei ole tarkkaa tietoa työllistettyjen määrästä. Hanke arvioi kuitenkin tulevansa työllistämään pidemmällä aikavälillä. Yhteisyrityshanke puolestaan ilmoittaa, ettei vielä työllistä ketään, mutta arvioi työllistävänsä ihmisiä seuraavan kahden vuoden sisällä.

Naistyöntekijöiden määrä on 105 eli 12,7 % työpaikoista, ja naisia työllisti 17 yritystä. 23 yritystä on ilmoittanut, että heidän hankkeissaan on /oli naisten työllistymiseen ja työoloihin positiivisesti vaikuttavia piirteitä, ja 16 yritystä on ilmoittanut, että heidän hankkeissaan on/oli sukupuolten väliseen tasa-arvoon positiivisesti vaikuttavia piirteitä. Joko positiivisesti naisten työllistymiseen tai työoloihin tai sukupuolten väliseen tasa-arvoon vaikuttavia piirteitä on raportoinut kuitenkin yhteensä ainoastaan 22 hanketta, joten lähes kaikki näistä hankkeista ovat vaikuttaneet positiivisesti molempiin. Yritykset eivät ole tarkemmin kuvanneet näitä positiivisia piirteitä, ja näiden kysyminen onkin yksi seurantaraportin kehittämiskohteista.

Jatkossa seurantaraportointilomakkeessa olisi ehkä syytä painottaa, että ollaan kiinnostuneita juuri kyseisen hankkeen aikaansaamista vaikutuksista. Jotkut eivät esimerkiksi nyt olleet vastanneet mitään sosiaalisista vaikutuksista tai sukupuolten tasa-arvoon vaikuttamisesta, koska pitivät hankkeensa vaikutuksia niin pieninä verrattuna koko yhteiskunnan laajuisiin vaikutuksiin.

18.5.2011

4. Kehitysvaikutusten raportointi

Osana seurantaraportointia yritykset ovat raportoineet kehitysvaikutuksista, joita heidän hankkeellaan on ollut kohdemaahan. Kehitysvaikutukset on arvioitu asteikolla 1-5, joista

- 1 = to a small extent eli "hieman"
- 2 = to some extent eli "jonkin verran"
- 3 = to a moderate extent eli "kohtalaisesti"
- 4 = to a great extent eli "paljon"
- 5 = to a very great extent eli "huomattavasti"

Hankkeista on ilmoitettu hankkeiden määrä, joissa kyseistä kehitysvaikutusta on havaittu, sekä keskiarvo näiden hankkeiden kyseisen kehitysvaikutustekijän määrästä.

5. Teknologian ja tietotaidon siirto

48 hankkeesta 34 (71 %) raportoi hankkeeseen liittyneen teknologian ja tietotaidon siirtoon liittyvistä kehitysvaikutuksista. Tämä on hyvä tulos sillä suomalaisten yritysten avulla tehtävän kehitysyhteistyön yksi tarkoitus on hyötyä heillä olevasta osaamisesta siirtämällä teknologiaa ja tietotaitoa sitä tarvitseviin kehitysmaihin. Tarkempi taulukko teknologian ja tietotaidon siirrosta on koottuna alla.

Taulukko 3. Teknologian ja tietotaidon siirtyminen

Mittari	Hankeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Teknologian siirto kehitysmaihin	15	2,80	1	5	6	2	1
Johdon toimiminen expatriaatteina kohdemaassa yli vuoden ajan	6	2,83	1	1	3	0	1
Suomalaisen yrityksen tietotaidon siirtoa	19	2,47	3	7	7	1	1
Johdon rakenteen tietotaidon siirtoa	19	3,05	2	6	5	6	1
Taloudellisen johtamisen siirtoa	17	1,94	9	3	3	1	1
Markkinointitietotaidon siirtoa	20	2,25	5	7	7	0	1
Jakelulogistiikan tietotaidon siirtoa	19	1,68	10	5	4	0	0
Tuotantoteknologian tietotaidon siirtoa	15	2,67	2	5	5	2	1
Ympäristötekologian tietotaidon siirtoa	15	2,07	9	0	3	2	1
Tutkimus- ja kehitys -tietotaidon siirtoa	21	2,10	8	4	8	1	0
Standardisaatiotietotaidon siirtoa	15	2,73	5	2	4	0	4
Työoloihin ja työntekijäkäytäntöihin liittyvän tietotaidon siirtoa	16	3,06	3	5	1	2	5
Tietotaidon siirtoa kohdemaasta Suomeen	8	2,13	3	2	2	1	0

Useimmat hankkeista raportoivat teknologian tai tietotaidon siirrosta ainoastaan muutamalla osa-alueella. Joukossa oli kuitenkin myös neljä hanketta, jotka raportoivat teknologian ja tietotaidon siirtymisestä jokaisella osa-alueella.

Tietotaidon siirto on olennaista muiden kehitysvaikutusten toteutumisen kannalta; esimerkiksi yksi Reiluun kauppaan keskittyvä projekti raportoi, että Reilun kaupan standardien täyttäminen oli tuottanut myös myynnin volyymin kasvua sekä positiivisia sosiaalisia vaikutuksia.

18.5.2011

6. Koulutus

Hankkeissa tehtävän koulutuksen tavoitteena on kohdemaan työväestön henkisen pääoman lisääminen. 48 hankkeesta 29 (60 %) raportoi hankkeeseen liittyneen koulutusvaikutuksia. Koulutusta on sisällytetty lähes kaikkiin hankkeisiin, jotka ovat olleet siinä vaiheessa, että koulutus on ollut mahdollista ja ajankohtaista. Tarkempi taulukko koulutusvaikutuksista on koottuna alla.

Taulukko 4. Koulutusvaikutukset mittareittain.

Mittari	Hankkeita	Keskisarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Työssäoppimista	18	2,67	4	6	3	2	3
Erytisiä koulutusohjelmia	15	2,40	4	5	4	0	2
Ulkoisia koulutuskursseja	12	2,08	4	3	5	0	0
Expatriaattiasiantuntijoiden tuottamaa koulutusta	14	3,07	1	4	5	1	3
Suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta	15	3,00	2	5	3	1	4
Omia koulutusvälineitä	12	2,42	3	4	3	1	1
Projektin johdon koulutusta	18	2,28	4	9	2	2	1
Paikalliselle yhteisölle tarjottua tietoisuuden lisäämistä tai koulutusta	18	1,94	8	7	1	0	2

Kaikki paitsi yksi niistä hankkeista, jotka raportoivat hankkeella olleen koulutusvaikutuksia, raportoi myös koulutusvaikutuksia useammilla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Koulutus on eniten sisältänyt työssä oppimista sekä suomalaisen emoyhtiön tuottamaa koulutusta.

7. Sosiaaliset vaikutukset

Hankkeen sosiaalisia vaikutuksia kohdemaan yhteiskuntaan arvioidaan työolosuhteiden ja työntekijöille tarjottujen sosiaalietuuksien kautta. 26 (54 %) yritystä raportoi, että hankkeeseen on liittynyt sosiaalisia vaikutuksia. Näiden tulosten mukaan noin puolet työllistävistä yrityksistä maksaa keskimääräistä parempaa palkkaa. Yhteenvedo sosiaalisista vaikutuksista on koottuna alla.

Taulukko 5. Sosiaaliset vaikutukset mittareittain

Mittari	Hankkeita	Keskisarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Työntekijän oikeuksista annettujen standardien parempi noudattaminen	17	2,47	7	1	6	0	3
Työturvallisuusstandardien parempi noudattaminen	18	2,17	8	3	5	0	2
Keskimääräistä paremmat palkat	12	2,67	1	5	4	1	1
Työntekijöille tarjottuja majoitusmahdollisuuksia	5	1,00	5	0	0	0	0
Ennaltaehkäiseviä toimia HIViä/AIDSia tai muita kroonisia sairauksia vastaan	5	1,00	5	0	0	0	0

Ainoastaan kaksi yritystä ilmoitti, että sosiaalisia kehitysvaikutuksia on ollut kaikilla mittareilla mitattuna.

Taulukkoa tarkasteltaessa on syytä huomata, että kyselyssä mainitut standardit ovat kansainvälisiä työntekijöiden oikeuksiin tai työturvallisuuteen ja -terveyteen liittyviä standardeja, kuten esimerkiksi ”kansainvälisten työturvallisuusstandardien parempi noudattaminen”. Muutama hankkeista raportoi, että tietoisuutta esimerkiksi työturvallisuus-standardeista oli onnistuttu lisäämään kohdemaassa, ja että hankkeen tavoitteena on saavuttaa vähintään kansainvälisten standardien asettama vähimmäistaso. Huomattavan suuri osa hankkeista oli kuitenkin jättänyt tarkentamatta vastauksiaan, ja näin ollen syvempää analyysia on mahdoton niiden osalta suorittaa.

18.5.2011

Seurannan kehityskohde on siten selvittää miksi kaikki työllistävät yritykset eivät raportoi tästä. Noudattavatko yritykset jo alkujaan kansainvälisiä standardeja, jolloin parempaa tilannetta ei voida saavuttaa, vai eivätkö yritykset ole vielä saavuttaneet tätä tasoa? Mikäli kansainvälisten standardien asettamaa tasoa ei ole saavutettu, olisi kiinnostavaa tietää mikä on ollut tämän esteenä, ja koska on tarkoitus saavuttaa tämä taso. Sama ongelma esiintyi vuoden 2007 hankkeiden seurantaraportoinnissa. Koska vuoden 2007 hankkeiden toinen ja vuoden 2008 ensimmäinen seurantaraportti lähtivät samaan aikaan, raporttipohjaa ei vielä vuoden 2008 hankkeiden ensimmäiseen raportointiin ehditty muuttaa. Seurantaraporttia tullaan kuitenkin parantamaan tältä osin ennen seuraavaa raportointia. Myös liikekumppanuustuen hakijoille suunnitella olevan E&S-voucherin tarkoitus on auttaa tässä, eli nostaa tietoisuutta näissä asioissa.

Suurin osa sosiaalisista vaikutuksista raportoineista hankkeista oli raportoinut sosiaalisia vaikutuksia kahdella tai useammalla mittarilla mitattuna. Joukossa oli myös kaksi yritystä, jotka raportoivat hankkeeseen liittyvän sosiaalisia vaikutuksia kaikilla mittareilla arvioituna. Toinen näistä yrityksistä keskittyi Reilun kaupan tuotteisiin.

8. Vaikutukset naisten työllistymiseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Hankkeiden vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja naisten työllistymiseen ovat myös välillisesti sosiaalisia vaikutuksia. Naisten koulutus ja taloudellisen aseman parantaminen vähentää köyhyyttä ja tuottaa hyvinvointia koko yhteisölle: sukupuolten välisen tasa-arvon lisääminen ja naisten aseman parantaminen ovat keskeisiä YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamisen kannalta.

23 (48 %) hankkeista arvioi, että niillä on ollut positiivinen vaikutus naisten työllistymiseen. Kuitenkin vain osa näistä arvioi, että hankkeella oli suotuisa vaikutus myös sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Jos hankkeessa työllistettyjen naisten määrä oli pieni, vastaajat eivät ehkä olleet osanneet arvioida mahdollisia tasa-arvovaikutuksia. Koska vain muutamat olivat vastanneet avoimeen kysymykseen, on kuitenkin vaikea sanoa oliko kysymystä ollut hankala ymmärtää, vai eikö vaikutuksia ollut.

Yhteenveto yritysten vastauksista on koottuna alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 6. Vaikutukset naisten työllistymiseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Vaikutus naisten työllistymiseen	23	2,65	4	6	9	2	2
Positiivinen vaikutus sukupuolten tasa-arvoon	16	2,75	4	4	4	0	4

9. Yleinen infrastruktuuri

Raportin täyttäneistä yrityksistä 18 (37,5 %) raportoi hankkeensa tuottaneen kehitysvaikutuksia kohdemaan yleiseen infrastruktuuriin. Lähes kaikki vaikutuksista raportoineet hankkeet raportoivat vaikutuksista ainoastaan yhdellä tai kahdella yleisen infrastruktuurin sektorilla - kuusi hanketta kahdeksastatoista eli yksi kolmasosa raportoi vaikutuksista kolmella tai useammalla yleiseen infrastruktuuriin vaikuttaneella osa-alueella.

18.5.2011

Tulokset on koottuna alla.

Taulukko 7. Vaikutukset yleiseen infrastruktuuriin mittareittain.

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Parannusta teissä ja kuljetusreiteissä	2	3	0	0	2	0	0
Parannusta energiantuotannossa	5	2,2	1	2	2	0	0
Parannusta ICT-systeemeissä	10	2,1	3	3	4	0	0
Parannusta veden saannissa	4	1,5	3	0	1	0	0
Parannusta jätevesien hävittämisessä	5	1,6	3	1	1	0	0
Parannusta jätehuollossa	5	2	2	1	2	0	0
Parannusta päiväkodeissa, kouluissa, sairaaloissa tai terveyskeskuksissa	4	2,25	1	1	2	0	0

Yksi hankkeista raportoi, että tulevaisuudessa vaikutukset infrastruktuuriin ovat suurempia, kun hanke pääsee kunnolla käyntiin. Parannukset infrastruktuuriin ovat esimerkkejä kohteista, joihin kehitysmaayritysten on oltava valmiita investoimaan, koska valmista infrastruktuuria ei välttämättä ole. Tyypillistä on myös, että yksi yritys on vaikuttanut yhteen tai muutamaan infrastruktuurin osa-alueeseen, ei kaikkiin. Ylivoimaisesti eniten oli vaikutettu ICT-systeemien parantumiseen.

10. Markkinat ja rakenne

Yksi liikekumppanuustuen tarkoituksista on vaikuttaa kohdemaan markkinoiden ja tuotantorakenteen vahvistumiseen ja monipuolistumiseen. Raportin täyttäneistä yrityksistä 33 (69 %) raportoi hankkeen tuottaneen vaikutuksia kohdemaan markkinoihin ja niiden rakenteeseen. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 8. Vaikutukset markkinoihin ja niiden rakenteeseen.

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Luonut sellaisten tuotteiden tuotantoa, joita ei ole aiemmin kohdemaassa tuotettu	16	1,94	4	9	3	0	0
Parantanut kohdemaassa tuotettavien tuotteiden laatua	17	2,12	7	4	3	3	0
Parantanut perushyödykkeiden saatavuutta	10	1,80	4	4	2	0	0
Vahvistanut kilpailua bisnessektorilla kotimaassa	21	1,81	10	5	6	0	0
Luonut suoraa vientiä kohdemaassa	10	2,00	2	6	2	0	0
Projekti on toteutettu maaseudulla tai teollistumattomassa kaupungissa	13	2,31	3	4	5	1	0
Edesauttanut uuden bisnessektorin syntyä kohdemaassa	11	1,73	5	4	2	0	0
Vahvistanut paikallisten pien- ja suuryritysten välisiä yhteyksiä	12	2,08	5	1	6	0	0
Lisännyt raaka-aineiden tuotantoa kohdemaassa	8	1,75	3	4	1	0	0

Useimmat niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen markkinoihin ja rakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia, raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna: vain kaksi hanketta raportoi ainoastaan yhden vaikutuksen. Kaksi hankkeista raportoi, että markkinoihin ja rakenteeseen liittyviä kehitysvaikutuksia esiintyi kaikilla mittareilla mitattuna.

18.5.2011

11. Ympäristövaikutukset

Hankkeiden, joissa käytetään merkittävässä määrin uusiutuvia energianlähteitä ja raaka-aineita, katsotaan edistävän kestävästä kehityksestä. Myös niillä hankkeilla, jotka lisäävät energiatehokkuutta, joissa tuotetaan ympäristöystävällistä teknologiaa tai käytetään ympäristöystävällistä tuotantoprosessia, katsotaan olevan hyviä vaikutuksia kestävästä kehityksestä kannalta. Kuitenkin kaikilta hankkeilta toimialasta riippumatta edellytetään kokonais-valtaista ympäristövaikutusten huomioon ottamista ja niistä raportoinnista.

Raportin täyttäneistä yrityksistä 27 (56 %) raportoi hankkeeseen liittyvistä positiivisista ympäristövaikutuksista. Vaikutukset ovat olleet merkittäviä, koska läheskään kaikki hankkeet eivät sisällä mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöön. Mikäli aikaisemmin mainittu E&S-voucher saadaan käyttöön, odotetaan sen osaltaan vielä lisäävän vaikutuksia. Tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 9. Hankkeiden ympäristövaikutuksista

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Hankkeessa on käytetty uusiutuvia energianlähteitä	6	2,33	2	1	2	1	0
Lisännyt energiatehokkaiden menetelmien ja ympäristöystävällisten raaka-aineiden käyttöä	11	2,09	4	3	3	1	0
Lisännyt investointeja energiatehokkuuteen	12	2,25	4	1	7	0	0
Lisännyt ympäristöystävällisen teknologian tai siihen liittyvien komponenttien tuotantoa	5	1,20	4	1	0	0	0
Hankkeessa on kehitetty ympäristöstrategia	14	1,93	6	3	5	0	0
Hankkeen ympäristövaikutuksia on tarkkailtu	15	2,07	7	2	5	0	1
Lisännyt tietoisuutta kansainvälisistä sosiaalisista- ja ympäristöstandardeista suomalaisessa emoyhtiössä	17	1,76	11	1	4	0	1
Lisännyt sosiaalisten- ja ympäristöstandardien noudattamista	19	1,95	8	4	7	0	0

Useimmin esiintyviä ympäristövaikutuksia olivat sosiaalisten ja ympäristöstandardien lisääntyneen noudattaminen, sekä lisääntynyt tietoisuus kansainvälisistä ja sosiaalisista standardeista suomalaisessa yrityksessä. Tähän voi mahdollisesti vaikuttaa se, että kaikilla liikekumppanuustukea hakevista yrityksistä ei ole ennestään kansainvälistä kokemusta¹⁴, joten tietoa kansainvälisestä lainsäädännöstä ja standardeista ei välttämättä vielä ole. Liikekumppanuustukea hakevia yrityksiä ei kuitenkaan ole pyydetty raportoimaan mahdollisesta aikaisemmasta kansainvälistymiskokemuksesta, joten mikäli varmaa tietoa aiheesta halutaan, vaatisi se lisätutkimusta.

Niistä hankkeista, jotka ilmoittivat hankkeessa olleen ympäristövaikutuksia, useimmat raportoivat vaikutuksia olleen useammalla kuin yhdellä mittarilla mitattuna. Kaksi hankkeista raportoi, että ympäristöön liittyviä kehitysvaikutuksia esiintyi vain yhdellä mittarilla mitattuna: kolme hanketta taas raportoi ympäristöön liittyviä kehitysvaikutuksia kaikilla mittareilla mitattuna.

¹⁴ Suuri osa liikekumppanuustuen hakijoista on pieniä tai keskisuuria yrityksiä, joilla ehkä keskimäärin ei löydy samanlaista kansainvälistä kokemusta kuin suuryrityksiltä. Esimerkiksi vuonna 2008 79 % hakijoista oli PK-yrityksiä, vuonna 2009 81 %, ja vuonna 2010 84 %. (Luvut kunkin vuoden toimintaraporteista.)

18.5.2011

12. Tuonti

Vuoden 2008 48 hankkeesta 7 oli hankkeiden luokittelun mukaan luonteeltaan tuontihankkeita (vientä kehityksmaasta). Näistä hankkeista neljä ei kuitenkaan raportoinut tuonnista seurantaraportissaan. Yhtä näistä neljästä hankkeesta on lykätty, yksi hankkeista on lopetettu, yksi on keskeytetty ja yksi on kesken mutta etenee. Näiden tuontihankkeiksi luokitellun seitsemän hankkeen lisäksi kuusi hanketta, joita ei ollut luokiteltu tuontihankkeiksi, raportoi tuonnista. Näistä kuudesta hankkeesta neljä oli raportoinut tuontiin liittyneistä kehitysvaikutuksista.

Kolmesta onnistuneesta tuontihankkeesta kaksi raportoi tuontiin liittyvistä kehitysvaikutuksista. Seurantaraportoinnin tuontiin liittyvien kehitysvaikutusten kysely on osoitettu vain hankkeille, jotka raportoivat tuontia. Huomion arvoista on, että tästä huolimatta viisi hanketta, jotka eivät olleet raportoineet tuonnista, raportoivat kuitenkin tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia. Näistä yrityksistä suurin osa oli perustanut tytäryrityksen kohdemaahan, ja raportoivat useimmin tuotteiden laadun paranemisesta, kasvaneesta tietoisuudesta EU:n tuontivaatimuksista ja kasvaneesta pätevydestä täyttää nämä vaatimukset.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia. Taulukkoon on kerätty kaikki tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia raportoineiden hankkeiden vastaukset. Luvussa ovat mukana kehitysvaikutuksista raportoineet hankkeet, joissa on tehty tuontia, mutta myös ne hankkeet, jotka raportoivat tuontiin liittyviä kehitysvaikutuksia, vaikka tuonnista ei ollut raportoitu. Tätä osaa seurantaraportoinnista kehitetään edelleen, jotta epäselviltä vastauksilta jatkossa välttyttäisiin.

Taulukko 10. Tuontiin liittyvät kehitysvaikutukset

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Tuonnin volyymin kasvu	9	2,56	2	3	2	1	1
Tuotujen tuotteiden ympäristö- ja sosiaalisertifiointi	2	1,50	1	1	0	0	0
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	5	3,00	1	2	0	0	2
Tuotteiden korkeampi laatu	6	3,33	0	1	3	1	1
Tuotantolinjan tai -tekniikoiden kehittäminen	7	2,43	2	2	2	0	1
Kohdemaan kumppaniyrityksen kasvanut tietoisuus EU:n tai Suomen tuontivaatimuksista	5	2,20	1	3	0	1	0
Kohdemaan kumppaniyrityksen lisääntynyt pätevyys täyttää EU:n tai Suomen kriteerit	5	2,80	1	2	0	1	1

Näiden lukujen perusteella 62,5 % tuontivaikutuksista raportoineista hankkeista on onnistunut lisäämään pätevyyttä täyttää tuontivaatimuksia, eli kyseessä on yksi LKT-instrumentin tavoitteena oleva lisäarvoa tuottava elementti¹⁵.

13. Uuden yhtiön perustaminen

Vuoden 2008 48 hankkeesta 14 (29 %) raportoi perustaneensa uuden yhtiön kohdemaahan. Lisäksi ainakin kaksi yhtiötä raportoi aikovansa perustaa kohdemaahan uuden yhtiön tulevaisuudessa. Perustetuista 14 yhtiöstä 5 oli yhteisyrityksiä ja 9 tytäryhtiöitä. Tulevaisuudessa perustettavista yrityksistä molemmat

¹⁵ Hanke katsotaan lisäarvoa tuottavaksi, mikäli tuenhakija panostaa kohdemaapartnereiden koulutukseen ja/tai kehittämiseen, sekä tuotantorakenteen monipuolistamiseen, esimerkiksi tuotannon laadun tai työolojen ja -tapojen parantamisen muodossa.

18.5.2011

suunnitellut ovat yhteisyrityksiä. Yksi hankkeista, joissa yritys on perustettu, on lopetettu rahoituksen puutteen vuoksi. Muut perustetuista yhtiöistä ovat kuitenkin onnistuneissa, edelleen voimissaan olevissa hankkeissa.

14. Alihankintasuhteen muodostaminen

Yhtiöistä 12 (25 %) on muodostanut alihankintasuhteen kohdemaassa toimivan yrityksen tai yritysten kanssa. 11 alihankintasuhteista on onnistuneissa, edelleen toimivissa hankkeissa¹⁶. Yksi hanke, jossa alihankintasuhte on perustettu, on kesken. Yksi hankkeista, joissa alihankintasuhte muodostettiin, on lopetettu rahoituksen puuttumisen vuoksi. Lisäksi kaksi hanketta, jotka olivat suunnitelleet alihankinnan aloittamista, ilmoittivat syyksi epäonnistumiselle taloudellisen taantuman, joko rahoitusvajeen tai markkinoiden romahtamisen muodossa.

Voidaan siis olettaa, että alihankintasuhte on edelleen toiminnassa 11 hankkeessa niistä 12:sta, joissa alihankinta aloitettiin. Yhä toiminnassa olevissa alihankintasuhteissa alihankintana hankittujen tuotteiden loppuasiakkaita ovat seitsemässä hankkeessa Suomen tai EU:n kansalaiset, kolmessa hankkeessa paikalliset asukkaat ja yhdessä hankkeessa sekä Suomen/EU:n kansalaiset että paikalliset asukkaat. Alla olevassa taulukossa on eritelty alihankinnan luomia kehitysvaikutuksia hankkeissa.

Taulukko 11. Alihankintaan liittyvät kehitysvaikutukset

Mittari	Hankkeita	Keskiarvo	Hieman	Jonkin verran	Kohtalaisesti	Paljon	Huomattavasti
Alihankittujen tuotteiden tuotannon volyymin kasvu	8	2,13	3	2	2	1	0
Alihankittujen tuotteiden ympäristö- ja sosiaalisertifiointi	2	1,50	1	1	0	0	0
Paremmat tuotteiden pakkaus- tai merkintämenetelmät	4	1,75	2	1	1	0	0
Tuotteiden korkeampi laatu	10	2,60	2	3	3	1	1
Tuotantolinjan tai tekniikoiden kehittäminen	5	2,00	1	3	1	0	0

Alihankintaan liittyvistä kehitysvaikutuksista tuotteiden laadun parantuminen ja tuotannon volyymin kasvu ovat merkittävimpiä.

15. Suomalaisen ympäristöteknologian pilotointi

Vuonna 2008 liikekumppanuustukeen ei vielä alkuvuodesta kuulunut pilotointi, mutta maaliskuusta lähtien pilotointiin sai hakea tukea. Vuoden 2008 48 hankkeesta yhteensä 7:ssä (14,5 %) pilotoitiin suomalaista ympäristöteknologiaa kohdemaassa. Näistä seitsemästä hankkeesta kaksi oli hyvin onnistuneita, kolme oli onnistunut osittain, ja kaksi ei kovin onnistunutta. Yhteen epäonnistumiseen oli syynä paikallisten rahoittajien haluttomuus tukea projektia, jolloin suomalainen yritys olisi jäänyt projektin ainoaksi rahoittajaksi ja päätti vetäytyä.

Yksikään hankkeista, joka raportoi pilotoinnista, ei ollut hakenut rahoitusta sitä varten. Neljä hankkeista ei ole voinut hakea tukea pilotointiin, sillä hakemukset on lähetetty ennen kuin liikekumppanuustuen säännöt muuttuivat. Kolme pilotoinnista raportoineista hankkeista ei ole hakenut tukea pilotointiin, vaikka se olisi ollut mahdollista. Ainakin yhden näistä hankkeista kohdalla on epäselvää, onko hakija

¹⁶ Yksi näistä hankkeista ilmoitti, että vaikka hanke on onnistunut, ei toiminta ollut lähtenyt käyntiin ihan toivotussa laajuudessa -> hanke jatkuu vielä ainakin vuoden 2011.

18.5.2011

tiennyt tukiehtojen muutoksesta, koska hakemus oli lähetetty vanhalla lomakepohjalla. Seitsemästä hankkeesta kaksi raportoi, että teknologiaa muokattiin hieman, ja neljä että teknologiaa muokattiin paljon. Yhdessä hankkeessa teknologiaa ei muokattu lainkaan. Viidessä pilotoinnista raportoineessa hankkeessa pilotoinnin arvioitiin olleen menestyksellistä, kahdessa näistä tulokset olivat erittäin hyviä. Yksi hanke oli lopetettu, ja yksi ei raportoinut menestyksestä kohdemaassa lainkaan. Kuusi seitsemästä hankkeesta raportoi, että teknologia oli kohdemaahan sopivaa, ja neljässä näistä hankkeista teknologia oli ollut hyvin sopivaa. Pilotoinnin perusteella kaksi hanketta arvioi teknologian erittäin hyvin sopivaksi toisiin kehittyviin maihin, yksi hanke arvioi teknologian hyvin sopivaksi ja kaksi jonkin verran sopivaksi.

Näiden seitsemän hankkeen tulosten perusteella pilotointi oli melko hyvin onnistunutta. Huomattavaa kuitenkin on, että pilotointi näytti useimmissa hankkeissa olevan sivutuote, jota ei ollut suunniteltu ja johon ei ollut haettu tukea. Vastausten perusteella myös näytti siltä, että toisinaan yrityksillä oli vaikeuksia vastata kysymyksiin; toisaalla seurantaraportointilomakkeessa vain yksi yritys vastasi, että hanke johti pilotointiin, mutta toisaalla seitsemän raportoi pilotoinnin vaikutuksista.